

הנחישות של שלמה המלך

— מאת י. העליון —

צאו וראו כמה קל היה לו, להכנס בארץ, שלמה המלך, כבואו להפיק את המתכת הירקרקתהיקרה, את הנחושת, ממכרות תמנע, שליד ים סוף: גיאוי לוגים שלו, למרות שלא נשאו כפים מקטרגים את תעודת ההסכמה האוניברסיטאית — הצליחו לגי לות נחושת בתמורה של 80 אחוזים, בעוד שבני זמננו לא הצליחו להגיע אלא לתכולה של אחוז וחצי.

להתקין תנורים פשוטים עבור ים ביד-טבין, היודע לנצל את הרוח כדי להפיק את ההום הר בזה הרצון. בודאי, שלא הייתה עליו דאגת עינם הפקוהה של האגודים המקצועיים הטורחים על שמירת הנאי העבודה והר זיכר של העוסקים במלאכה הר כרייה.

הוא לא הצטרך להשקיע עי שרות מיליוני דינר-ישראלים בקניית מתקני ההפקה מאיון טכטוגיה שמעבר להררי חושך, אלא עמדה לו מחשבתם הבהירה והפשוטה של עוזריו, אשר ידעו

ומנין להשיג עבדים? אין דבר קל מזה. די באיזה קרב קטן מעבר לגבולות ישראל, כדי להשיג אלפים מהם ולשגרם ל סיביר החמה שלו, היא תמנע. לא, שלמה לא נזקק למודעות בעתונים המחפשות כורים, ש כלול בהן הפתוי של נסיעת השתלמות להויל...

כל אלה, מניין לנו? פשוט מאד. מאצל הערוכתו של בנו רותנברג אנו באים זמי מומחה גדול ממנו בתולדותיה של תמי נע הפתיקה?

רותנברג, צלם העתונות שר נשבה בקסמי הארכיאולוגיה, הקדיש שלוש שנים כדי לתהות על עברה של ארץ הנחושת, הלא הוא איזור תמנע רחב הר ידיים, המשתרע בין יוטבתה ל באר-אורה. הוא סקר כל שעל בו, עד שיכול היה להרכיב תי מונה שלמה המוצאת ביטוייה בהערוכה המוצגת עתה באילת.

ארבע תקופות הפקה, מגלה רותנברג בערבה. הראשונה מן התקופה הכלכליתית, תקופת האבן והנחושת, המהנה של הר תקופה הזאת הקה אליבא ד רותנברג, הקדום ביותר בעוי לס! הוא נתגלה בשלמותו, מן המכרה ועד מקום ההתכתה, אור לס אז לא השכילו הרשייהנהני שת להתגבר על כל הבעיות הר מסובכות, וגרגירי הנחושת לא נפרדו כהלכה מן הסייגים.

התקופות המאוחרות ביותר הן של הרומאים, שלא הצליחו לנלות אלא עופרה דלת נחושת ומכרה מן התקופה הביזנטינית בצפון הערבה, ליד עין-יהב.

אולם המתנות החשובים ביר תר הם אלו של שלמה המלך, מן התקופה השנייה, שנים מהם נתגלו בדרום הערבה: האחד בנהל התמנע והוא העקרי והר שני בנהל עמרם, בקרבת הר מכרה הראשון שמרכזו כ-8 ק"מ מתמנע של היום, נתגלו 200 בורות מים הצובים בסלע ושר לידים רבים.

על תהליך ההפקה הקדום, מספר רותנברג: הנחושת נמ יצאה אז, כאמור, ברכוז גבוה, הכורים הצבו גושי אבן תל בהם נמצאה הנחושת והובילום למחנות העבודה הסמוכים ל מכרות. במחנות אלו נמצאו מש שחים עבולים ("צלחות"), בקר טר של שני מטרים וליד כל אחד מהם ניצב קיר מגן, ש חסם מעבר רוחות הצפון. כאן כתשו את האבן, כדי לשחרר את גרגירי העופרה מתוכה. מ כאן, הועברו גרגירים גדולים אלו למחנות ההתכה, בהם נמ יצאו מבני מגורים לבתי המלאי כה להכנת תערובת ההתכה, ש הייתה מורכבת מעופרת נחושת, פחמי עץ ותחמוצת ברזל, תמי רים אלו נשחקו לפני ההתכה לאבק, בעזרת כלי כתישה ושר חיקה, התערובת הועברה למקום השריפה.

התנורים היו בנויים בצורת גומות שטוחות בקוטר של 70 ס"מ, בתוך כל גומה נערמו פחי מי עץ למדורה ועליהם פוורה התערובת. טיפות הנחושת הר לוחטות הצטברו בקרקעית הר גומה הלכה, הפסולת הפכה ל סיג, שנשאר למעלה. תהליך זה נמשך למעלה מיומיים.